

בבית המשפט העליון

ע"פ 5307/09

בפני: כבוד השופטת א' פרוקצ'יה

המבקש: איאן נייג'ל דיוויס

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

בקשה לשינוי תנאי שחרור בערובה
ומתן היתר יציאה מן הארץ

תאריך הישיבה: כ"ד בתמוז התשס"ט (16.07.09)

בשם המבקש: עו"ד דוד ליבאי

בשם המשיבה: עו"ד נעם עוזיאל

החלטה

1. המבקש הורשע ביום 6.1.09 בעבירות של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות, בניגוד לסעיף 415 סיפא לחוק העונשין, התשל"ז-1977, וכן בעבירות רבות על חוק ניירות ערך, התשכ"ד-1968. על פי פסק הדין, מדובר בפרשה פלילית מורכבת, שבוצעה במסגרת חברה ציבורית, תוך שהמבקש נוקט דרכי הסוואה, מרמה וכזב כדי להבטיח לעצמו ולשותפיו טובות הנאה להן לא היו זכאים בהיקף של כ-9 מליון ש"ח. דרכי הכזב והמרמה נעשו באמצעות העמדת איש קש, ועל דרך העברות כספים סיבוביות באמצעות חשבונות בארצות חוץ, תוך הטעיית נושאי תפקידים בחברה הציבורית.

על המבקש נגזר עונש של 18 חודשי מאסר בפועל ועונשים נוספים.

2. המבקש הגיש ערעור לבית משפט זה הן על הכרעת הדין והן על גזר הדין. במקביל להגשת הערעור, הגיש המבקש בקשה לעיכוב ביצוע עונש המאסר שנגזר עליו בפסק הדין נשוא הערעור.

3. במסגרת הדיון בבקשה לעיכוב ביצוע עונש המאסר בבית משפט זה, המדינה לא התנגדה לעיכוב המבוקש, אך התנתה זאת בכך שתיאסר יציאתו של המבקש מן

הארץ עד להכרעה בערעור. המבקש לא הסכים לתנאי זה, בטענה כי יצטרך לצאת את הארץ מדי פעם עקב היותו תושב זר, אשר מרכז חייו באנגליה, ולצורך ניהול מערכת עסקיו הענפה שמרכזה שם.

4. ביום 29.6.09 ניתנה החלטת כב' המשנה לנשיאה, א' ריבלין, בה נקבע כי תחילת ריצוי עונש המאסר שהוטל על המבקש תעוכב עד למתן הכרעה בערעורו. בהחלטה נאמר עוד:

”יציאתו מן הארץ תעוכב, אך אין בהוראה זו, כאמור, כדי למנוע פנייה מצידו בעתיד לבית משפט מוסמך על מנת לבקש כי יותר לו לצאת מן הארץ.”

5. בחלוף כעשרה ימים ממועד מתן החלטת בית המשפט בבקשה לעיכוב ביצוע המאסר, פנה שוב המבקש לבית משפט זה בבקשה לשנות את תנאי השחרור החלים עליו, באופן שינתן לו היתר יציאה מן הארץ לחודש ימים.

טעמיה העיקריים של הבקשה הם:

ראשית, המבקש היה משוחרר בערבות במהלך משפטו, ובמשך פרק זמן זה נסע הלוח ושוב לביתו באנגליה, תוך שהקפיד להתייצב לדיונים המשפטיים בישראל בעניינו. עובדה זו השתקפה אף בדברי כב' השופט קמא בדיון מיום 17.3.09 (עמ' 3-42 לפרוטוקול אותה ישיבה).

שנית, המבקש הפקיד בקופת בית המשפט ערבות בנקאית בסך 1.5 מליון ₪ לצורך הבטחת התייצבותו להליך המשפטי, וכן הוטל עיקול על דירת מגורים בתל-אביב הרשומה על שם אשתו, אשר שווייה כ-2 מליון ₪. במהלך הדיון בבקשה זו, הודיע ב"כ המבקש כי מרשו נכון להוסיף לבטוחות שכבר ניתנו עיקול של דירה נוספת ששווייה 4 מליון ₪. באופן זה, הערבויות שתועמדנה להבטחת חזרתו של המבקש לישראל תגענה ל-7.5 מליון ₪. ערבויות אלה, על פי הטענה, הן אמצעי בטחון מספיק להבטיח את שובו לישראל לצורך הערעור ולצורך ריצוי העונש, ככל שפסק הדין בערעור יורה על כך.

שלישית, למבקש זיקה הדוקה לישראל. אשתו היא ישראלית, וכל משפחתה חיה בישראל.

רביעית, ההליך הפלילי בישראל פגע פגיעה קשה בעסקיו של המבקש, במיוחד בעסקיו באנגליה. ההגנה על הנכסים שנותרו בעסקיו מחייבת את טיפולו האישי, ואת נוכחותו במרכז העסקי שלו באנגליה, ובין היתר, נדרשות פגישות עסקיות עם בכירי בנקים שונים, שעימם הוא עומד בקשרי עסקים.

חמישית, לאור רקעו הקודם וקשריו ההדוקים עם ישראל, המבקש אינו יוצר סיכון אמיתי להימלטות. זו אף היתה גישתו של בית המשפט קמא, אותה ביטא לאחר מתן פסק הדין, ובכפוף להפקדת ערבות נוספת. במעמד מתן גזר הדין ציין בית משפט קמא:

“הם [המבקש ואלגור] יוכלו לצאת את הארץ במועדים שיחפצו, ובלבד שיודיעו על כך לפרקליטות מבעוד מועד, ויפקידו ערבויות להנחת דעתה של הפרקליטות”
(פרוטוקול מיום 17.5.09, עמ' 47 ש' 23).

שישית: למבקש אין הרשעות קודמות, ועברו עד לפרשה זו היה ללא דופי.

6. המדינה מתנגדת למתן היתר למבקש לצאת את הארץ כמבוקש על ידו.

לטענת המדינה, הזכות החוקתית לחופש תנועה הוגבלה ביחס למבקש מעת שניתנה הכרעת הדין המרשיעה, והוטל עליו עונש מאסר. בנסיבות אלה, הכף נוטה להטלת איסור על אדם שדינו נגזר למאסר לצאת ולבוא את הארץ, גם אם מאסרו עוכב עד להכרעה בערעור, ובמיוחד כך מקום שמדובר בתושב זר, שהחשש לאי חזרתו לישראל לצורך השלמת ההליך הפלילי בעניינו גבוה במיוחד. אשר למבקש, מאחר שמדובר באזרח אנגלי, שכל מערך חייו ועסקיו נטועים באנגליה, קיים חשש ממשי לאי חזרתו לישראל לצורך הערעור וריצוי העונש, ולסיכולו של ההליך הפלילי עקב כך. חופש התנועה שניתן למבקש במהלך ניהול המשפט, והתייצבותו לדיונים במהלכו, אינם מבטיחים כי כך יהא גם לצורך הליך הערעור, במיוחד בהינתן עונש המאסר המשמעותי שנגזר עליו. הערבויות הכספיות הגבוהות שהוא מציע אינן מספקות בטחון מלא ביחס לאדם עתיר ממון כמוהו. יתר על כן, צרכיו של המבקש דווקא בשלב זה לטפל בענייני עסקיו לאחר מספר שנים שבהן התנהל המשפט, ואשר במהלכן בא ויצא את הארץ, אינם מובנים ואינם משכנעים. בנוסף, את ענייני עסקיו ניתן להסדיר גם באמצעי תקשורת מתקדמים, העומדים לרשות המבקש.

7. דין הבקשה להיתר יציאה מישראל להידחות.

חופש התנועה נתון לאדם כזכות חוקתית הכתובה עלי חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. זכות חוקתית זו אינה מוחלטת, והיא כפופה לסייגים המשקפים אינטרסים נוגדים בעלי חשיבות מיוחדת. היותו של אדם נתון להליך פלילי במדינה נמנה על אותם מצבים שבהתקיימם יש כדי לסייג את חופש התנועה של האדם בישראל. האיזון הנדרש בין חופש התנועה של האדם לבין הגשמת האינטרס הציבורי הכרוך במימוש ההליך הפלילי אינו עשוי מעור אחד. הוא תלוי, בין היתר, בשלב בו מצוי ההליך הפלילי, באופי החשדות או האישומים כנגד האדם, ובמידת הסכנה הקיימת להימלטותו או לשיבוש תקינות ההליך השיפוטי על ידו.

ככל שההליך הפלילי מצוי בשלב מתקדם יותר, וההסתברות להרשעה ולענישה של הנאשם גוברת, כך הנטייה לסייג את חופש התנועה של הנאשם תגבר, כדי למנוע סיכולו של ההליך הפלילי על ידי חשש להימלטות, ההולך וגובר עם התקרב ההליך לשלבו הסופי. החשש הולך וגובר כאשר העונש לו צפוי הנאשם הוא מאסר, ובמיוחד כאשר מדובר באדם חסר רקע פלילי קודם, וכאשר מקום מושבו הקבוע בחוץ לארץ, ומשהוא עתיר נכסים באופן המקל באופן ניכר על יכולתו להימלט מהדין. אכן, בשלב ערעור על הכרעת דין מרשיעה ועל גזר דין המטיל מאסר, הסיכון להימלטות הנאשם גובר באופן ניכר, ולפיכך הכף נוטה בבירור להגביל באותו שלב את חופש תנועתו, כדי להבטיח את סיומו של ההליך הפלילי ללא תקלה. במיוחד כך הדבר כשמדובר בתושב חוץ ששורשיו נטועים בארץ זרה והוא עתיר הון, נתון המאפשר לו למצוא מקלט במדינה ממדינות העולם.

ההגבלות על חופש התנועה של מי שהורשע ונדון למאסר, וערעורו תלוי ועומד, גם הן אינן בבחינת עקרון מוחלט. באיזון המתחייב בין חופש התנועה לבין הגשמת ההליך הפלילי עשויים גם בשלב זה להתקיים מצבים חריגים ומיוחדים שבהם תידרש יציאתו את הארץ של נאשם שנגזר עליו עונש חמור הנתון לערעור, כדי להגשים צורך אישי-אנושי מיוחד, אשר בנסיבות הענין עשוי אף לגבור על האינטרס הציבורי שבהבטחת תקינות ההליך. אולם מדובר בצורך נדיר שמשקלו כבד, וכאשר הוא גובר במהותו על האינטרסים האחרים.

8. נקודת האיזון בין השיקולים הנוגדים בעניינו של המבקש נוטה להותרת צו עיכוב היציאה מן הארץ שניתן נגדו בלא שינוי.

מדובר באיש עסקים עתיר נכסים ועתיר ממון, שמקום מושבו הקבוע באנגליה. הוא הורשע בעבירות מרמה ובעבירות ניירות ערך חמורות, ונדון ל-18 חודשי מאסר, וההליך הפלילי בעניינו מצוי בשלבו הסופי במסגרת הערעור. החשש להימלטותו, אם יותר לו לצאת את הארץ, הוא ממשי, וקיים סיכון כי יציאתו מישראל עלולה לשבש את ההליך הפלילי ואף לסכלו כליל. היות המבקש תושב חוץ ששורשיו בארץ אחרת, והיותו איש עתיר ממון, מהווים גורמים מצטברים המקלים באופן ניכר על יכולתו להימלט מהדין.

צרכי יציאתו של המבקש את הארץ אינם בעלי משקל כזה שיש בהם כדי לגבור על שיקולי הסיכון הקיים לאי חזרתו לישראל, ואין להעדיפם על פני האינטרס הציבורי להבטיח את מימוש ההליך הפלילי. צרכי ניהול עסקיו של המבקש יכלו לבוא על סיפוקם במהלך שנות המשפט מאז 2005, כאשר הוא יצא ונכנס לישראל, ועניינו העסקיים ניתנים גם כיום לטיפול באמצעי תקשורת זמינים. הערבויות הכספיות המוצעות הן אמנם בסדר גודל ניכר, אך אין בהן כדי לאיין את הסיכון לאי חזרת המבקש לישראל לסיום משפטו, במיוחד כאשר מדובר באיש בעל ממון רב אשר נדון ל-18 חודשי מאסר, לראשונה בחייו. חופש התנועה שניתן למבקש במהלך המשפט בערכאה הדיונית, ועמידתו האחראית בתנאים שהוצבו להתייצבותו למשפט ראויים אכן לציון, אולם אין בכך כדי להבטיח מפני הסיכון הממשי הקיים בשלב הדיוני שלאחר הרשעתו וענישתו, בעת הליך הערעור (השוו: בש"פ 1787/09 מזרחי נ' מדינת ישראל (טרם פורסמה, 3.3.2009); בש"פ 1772/05 רש נ' מדינת ישראל, פסקה 6, (לא פורסמה, 13.3.2005); ע"פ 6466/00 רודמן נ' מדינת ישראל (לא פורסמה, 22.9.2000); ע"פ 4220/06 קונין נ' מדינת ישראל, במיוחד בפסקה 5 (לא פורסמה, 10.8.2006)).

הבקשה נדחית.

ניתנה היום, ט' באב תשס"ט (30.7.09).

ש ו פ ט ת